

Przez żołądek do przeszłości — paleoparazytologiczna analiza wczesnonowożytnego cmentarza przy ulicy Lubelskiej 72A, Chełm (Wschodnia Polska)

Wiele aspektów życia codziennego w przeszłości jest trudna do odtworzenia. Dotyczy to w szczególności zagadnienia higieny, które rzadko poruszano w źródłach pisanych i które jest trudne do odtworzenia jedynie w oparciu o zabytki archeologiczne. Współcześnie istnieją jednak metody międzyczędzinowe pozwalające odtworzyć tę część historii. Paleoparazytologia jest nauką badającą pasożyty występujące w materiale archeologicznym. Na podstawie obecności konkretnych gatunków, możliwe jest odtworzenia mało znanych zachowań ludzi w przeszłości np. dotyczących diety oraz higieny osobistej.

Celem projektu jest rekonstrukcja diety oraz higieny mieszkańców Chełma (Wschodnia Polska) w okresie wczesnonowożytnym (XVI-XIX wiek), poprzez analizę paleoparazytologiczną próbek ziemi pochodzących z cmentarza przy ulicy Lubelskiej 72A. Hipoteza główna projektu zakłada, że możliwe jest zaobserwowanie w czasie zmiany w diecie i higienie osobistej mieszkańców Chełma.

By odpowiedzieć na hipotezę badawczą oraz wiele szczegółowych pytań, próbki ziemi zostaną pobrane z powierzchni kości ludzkich, które poddane zostaną następnie analizie osteologicznej w celu określenia płci oraz wieku osobników. Na podstawie wyników **badania mikroskopowych próbek ziemi** określone zostaną gatunki pasożytów występujących wśród populacji Chełma. Niektóre gatunki pasożytów rzadko udaje się zdiagnozować przy użyciu mikroskopu dlatego przeprowadzone zostaną **testy ELISA** (test immunoenzymatyczny) na obecność gatunków takich jak *Giardia lamblia* i *Entamoeba histolytica*, które wywołują objawy określane powszechnie mianem „Kłątwy Faraona”.

Powyższy temat tego projektu został wybrany ze względu na lukę w wiedzy dotyczącą życia codziennego zwykłych ludzi w okresie wczesnonowożytnym. Zabytki archeologiczne, obrazy oraz źródła pisane opisują jedynie **pasożyty zewnętrzne** (pasożyty żyjące na skórze). Historia **pasożytów wewnętrznych** (pasożyty żyjące wewnątrz organizmów) może być odtworzona jedynie w oparciu o badania paleoparazytologiczne, które wciąż są w Polsce rzadkością. Wyniki badań pozwolą na rekonstrukcję m.in. jakie gatunki mięsa oraz warzywa były spożywane przez mieszkańców Chełma. Jaka była jakość wody, a nawet jak mógł wyglądać proces przygotowywania jedzenia. Dane na ten temat byłyby trudne do pozyskania przy użyciu innych metod. Ponadto projekt pozwoli na pierwszą, przeprowadzoną na taką dużą skalę, analizę materiału pochodzącego z polskiego cmentarza. Zebrane zostaną informacje dotyczące pojedynczych osobników, które zostaną wykorzystane w celu ustalenia różnic między płciami oraz różnymi grupami wiekowymi.

Najważniejszymi efektami projektu będzie pozyskanie nowych danych dotyczących pasożytów w Polsce w okresie wczesnonowożytnym. Na podstawie obecności jaj pasożytów możliwe będzie ustalenie diety mieszkańców Chełma oraz to czy dbali o higienę osobistą, np. czy myli ręce. Ze względu na liczbę przebadanych próbek możliwe będzie zaobserwowanie różnic między grupami wiekowymi oraz płciami, które mogą być związane z odmiennym zachowaniem lub pełnieniem przez nich różnych ról społecznych. Ustalone zostanie czy zachowanie mieszkańców Chełma zmieniało się z czasem.